

BEE HAZ'ÁANII BEE ÁLCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHOJILYÁAGO ÁL'IIH NEW MEXICO KINSHIP GUARDIANSHIP ACT

Díí na'alkid bee nihil hane'dooígíí éí t'óó chí'it'áago hane' át'é dóó doo éí bee haz'áanii bee kót'áo i'díilíí ní da. Aadahwiinít'íídeęé' ánúgo éí díí hane' éí t'áá kót'éhégo bik'ehgo á'jil'íígo bee haz'áanii bee na'anish bíghahdi ájiilaadoo doo núgo ályaa da. Bee haz'áanii t'áá álahjji' lahgo anáá'niilgíí biniinaa díí baa hane'ígííshjji' lahgo anáadaadzaago da át'ée doo. Éí baą t'áá agha'diit'aahii la' aahwiinít'íígi áda'ool'jilgíí yee nich'j' hadoodzih dóó níká adoolwol:

Adeii Aadahwiinít'íígoné' t'áá hó ádá yájiłti' iiyisii baa hane' igii éí díí Naaltsos Bik'ehgo Aahwiinít'íígoné' Áda'ool'jil T'áá Hó Biniijnishígíí biyi' aláajji' yisdzoh.

Yootó Nitsaa Hahoodzojí áłchíní hailzjiihgo baa áháyanígíí bée haz'áanii díkwíshjii hóló. Áłchíní hailzjiihgo baa áháyanígíí Yootó Nitsaa Hahoodzojí Áłchíní Hódéét'i'go Baa Áháya Bibee Haz'ánii bik'esti'go ályaa. Díí bee haz'áanii éí kwe'é bikáá' [Sections 40-10B-1 dóó koji' 40-10B- 15 NMSA 1978](#). ÁLCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHÁYÁ Yootó Nitsaa Hahoodzojí bee nahaz'áanii bik'ehgo Aadahwiinít'íígoné' T'áá Hó Áda Yájiłti' Baa Hane'gi áldó' yidíłłtah.

Áłchíní baa áháyaagi bee haz'ánii łá hóló, éí baą agha'diit'aahii bee bił ahił hólne'goshjii ná yá'át'ééhigi át'éego ahóót'i'ígíí dóó á'doolníłgíí bééhózindoo.

HA'ÁT'ÍÍ ÓOLYÉ ÁLCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHÁYÁ, KINSHIP GUARDIANSHIP?

Amá éí doodago azhé'é ba' áłchíní łá' t'áá hái da t'áá hóyanii doo bishchínígíí yeisjiiđgo, *aadahwiinít'íígoné' bee haz'áanii binahjji' ak'éí nishłjgo shidéét'i'go*, legal relationship, shá ádooníł didooníł. Kót'éego éí kinship guardianship bee aa'áháyá doo bee haz'áanii binahjji'.

Áłchíní hódéét'i'go baa'áháyáago amá dóó azhé'é ba'áłchíní baą silá yęę haashjii níłtsogo náána łahjji' t'áá hóyanii baa dił'ááh dóó bee bihólniłh doo bee haz'áanii binahjji' aa'áhályáanii, “legal guardian”, wolyé. Bee haz'áanii binahjji' aa'áhályánígíí t'áá díkwíłgoshjii doo iidoollíł da, áłchíní hái da doo yeididoo'áál da éí doodago amá dóó azhé'é bee bá haz'áanii ályaaígíí doo t'áá át'é shaa dinoh'aah didooníł da. Kwe'é bee haz'áanii bikáá'ígíí yidíłłtah [Section 40-10B-13 NMSA 1978](#).

HÁI LÁ ÁLCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHÁYÁ YEE NI'DOOLTSOS?

Hái da t'áá hóyanii kwe'é alkéé' yisdzoh yeelt'éhígíí áłchíní hódéét'i'go baa'áháyá yee ni'dooltsos:

- Áłchíní t'áá iídáá' yaa áháyanígíí – t'áá hóyanii doo bimá dóó bizhé'é nilínígíí dóó t'ahdoó ni'łłtsóósgóó áłchíní yaa áhályáago náhást'édiin yiskánígíí. Kwe'é bikáá'ígíí aą'ádiłłłłgo yidíłłłłtah [Sections 40-10B-3, 40-10B-5](#) dóó [40-10B-8 NMSA 1978](#).
- Áłchíní yaa áháyanígíí naadiin łá' binááháiígíí, dóó t'ahdoó ni'łłtsóósgóó t'áá iídáá' bighangi sidáago náhást'édiin yiskánígíí **dóó** áłchíní t'áá bí nihaa áhólyáadoo, legal guardian niljii doo yidiniidgo. Díí éí áłchíní diłł'ts'aadah dóó bi'aan bináahaigo t'éiyá ákót'éego bee bá haz'á. Kwe'é aą'ádiłłłłgo yidíłłłłtah [Section 40-10B-5 NMSA 1978](#).
- Áłchíní yaa áháyanígíí áłchíní bimá dóó bizhé'é éí nihá yaa áhályáa doo diiniidgo **naaltsos yikáá'**

áyillaago. Amá dóo azhé'é t'áá áłah lá níigo éi áłchínígíí náhást'édiin yiskáají' doo ba'alk'ee sidáá da nít'éé'ígíí éi doo bik'íjį' yídóoltah da. Kwe'é ąą'ádiılıłgo yídılıłtah [Section 40-10B-5 NMSA 1978](#).

HAALÁ YIT'ÉEGO ÁŁCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO YAA ÁHÁLYÁNÍGÍÍ ÁHO'DIIL'İİH?

Áłchíní ídéeł'i'go yaa'áhályání nishłıı doo jinızıngo biniyé adeiı aadahwiinıdı baa hwiidınóot'ııł biniyé naaltsos niııłtsos áłchíní kééhat'ınıdı éi doodago bimá dóo bizhé'é kééhat'ııdı. Áłchíní hódéeł'i'go yaa' áhályání biniyé naaltsos nihe'niılıgıı hóló Yootóodi Aláahdı Aahwiinıt'ı Supreme Court bıł haz'ánıdı béesh nitsékeesı bee na'ıdıkid bá haz'ánıgı <https://www.nmcourts.gov/forms.aspx> shóıdııłt'eeł dóo adeiı aadahwiinıt'ıgıı béesh nitsékeesı bee na'ıdıkid bá nahaz'ąagi baa hane'. T'áá kééhót'ııdı adeiı aadahwiinıt'ıgıı na'ıdıdııłkıl ákwe'éshıı naaltsos dahóló.

ÁŁCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA AA'ÁHÁYÁ BINIYÉ NAALTSOOS NIDAHA'NÍÍLÍGÍÍ

Áłchíní hódéeł'i'go baa'áháyągo biniyé aahwiinıt'ııh jókeedgo díı naaltsos chojool'ııh:

- [Form 4A-501 NMRA](#) – Áłchíní hódéeł'i'go yaa' áhályání bee hach'ı' lą adooleel bee wókeedıgıı

Amá dóo azhé'é áłchíní hódéeł'i'go baa'áháyą álnééhıgıı lą níigo éi amá dóo azhé'é lą nıńıgıı díı naaltsos bikáá' áyiıl'ııh:

- [Form 4A-505 NMRA](#) – Áłchíní hódéeł'i'go baa'áháyągo bik'ı' diinııhıgıı amá dóo azhé'é yee lą áłchıgıı dóo naaltsos álákee' niılıgıı serve álnééhıgıı, nahgóó kól'ııhıgıı.

Áłchíní hódéeł'i'go baa'áháyą álnééhıgıı amá dóo azhé'é doo bıł lą dago éi t'áá ał'ąa díı naaltsos haidiıl'ııh:

- [Form 4-206](#) – aadahwiinıt'ıgıı yah adıınáál ho'dı' níigo naaltsos hailtsosıgıı
- [Form 4A-511](#) – áłchíní hódéeł'i'go yaa' áhályání bik'ı' hodiinıı'go bee nihoot'ánıgıı

Dıı naaltsos t'áá hó áyiıl'ııh éi t'áá hó bee hóhólńııh ádoolńııł jinızıngo – Áłchíní díı'ts'áadah dóo yówohıı' binááhaigo naaltsos áyiıl'ııh dóo bıłhı' bikáá' áyiıl'ııh:

- – díı shaa áhályąadoo níigo bıłhı' áyiıl'ııh

Aadahwiinıt'ııdı áldó' nihwiı'aahıı naaltsos niıłtsos éi haa'ıshıı yookkáalgo aahwiinıt'ııhıgıı bee nihát'ááh ("hearing" áldó' wolyé). Díı naaltsos kódaat'éhıgıı yah ajiııh:

- [Form 4-110 NMRA](#) – Aahwiidınóot'ııł bee wókeedıgıı
- [Form 4-111 NMRA](#) – Aahwiinıt'ııh bee ho'ılńııhıgıı

Aadahwiinıt'ııdı áldó' nihwiı'aahıı naaltsos niıłtsos éi bee aahwiinıt'ııhıgıı bee nihát'ááh haa'ıshıı yookkáalgo ("hearing" áldó' wolyé). Naaltsos bee aahwiinıt'ııh wókeedıgıı dóo naaltsos bee aahwiinıt'ııh bee ho'ılńııhıgıı yıdııkıl. Kééhót'ııdı adeiı aadahwiinıt'ııgıı bına'ıdıdııłkıl.

BIK'EHGO T'ÁÁ NI BINANILNISHGO ADÍÍLÍLÍGÍÍ

T'ááalá'ıgóne': Naaltsos hadazhdiıl'ııh – naaltsos nił áhoot'éegi beel't'éhıgıı choidiıl'ııł.

Naakigóne': Naaltsoos yah adííjih – Naaltsoos iyisíí hadiinilaagíí dóo béeda'alyaaígíí taa'go aadahwiinit'í binaaltsoos íí'íní bíł yah adííjihgo hasht'eii doolííł, file, iidoolííł. Kééhót'íídi adeii aadahwiinit'íídi naaltsoos nijíłtsóosgo bááh da'ílinígíí bina'izhdíłki'. Aadahwiinit'í binaaltsoos íí'ínígíí nabídídíłkił béeso bik'é naaltsoos níniłtsóozígíí t'áa át'é éi doodago bááh aleehígíí ła' nahgóó haidoozoh. Aadahwiinit'íídi naaltsoos iyisíí hadilyaaígíí éi nideidiłtsos, béeda'alyaaígíí yik'i ni'e'ááh dóo haa néi'nił. Béé'alyaaígíí éi ła' t'áa ni, náána ła' éi amá dóo azhé'é baa jinił.

Táa'góne': Naaltsoos haa ná'nilígíí há naa'nih – amá dóo azhé'é ał'aa naaltsoos aadahwiinit'íídi yah ajííjaa'ígíí ła' baa doo'nił. Díí óolyé adahwiinit'í binaaltsoos “serve” ajíílééh. Álchíní hódéét'i'go baa'áháyá baa hwiinit'ííhgo naaltsoos nijinihígíí kwe'é baa hane'ígíí aa'adíłíłgo jółtah [Sections 40-10B-5](#) and [45-1-401 NMSA 1978](#). Amá dóo azhé'é naa'aashídi doo hoł bééhozin da nidi naaltsoosígíí t'áa bíłák'e doo'nił. Aahwiinit'íídoó bee há hoo'aahgo naaltsoos hane' bee nidanideehígíí biyi'di bina'izhdíłkidgo bikáa' ál'íih. Kwe'é aa'adíłíłgo yídíłtah [Rule 1-004 NMRA](#) éi hazhó'ó yaa halne'.

Łahgo haz'á t'áa iyisíí baa ákonínizin doo – **t'áa ni** éi doo naaltsoos amá dóo azhé'é bíłák'e díinił da; binidíłnishgo t'áa hái da naaltsoos ná yíłák'ei doonił.

Díí'góne': Aahwiinit'íígoó díináał – yoołkááłgóne' ahwiinit'ííhígíí naaltsoos bee nich'í' ádoolníł. Naaltsoos ádaat'eii binahjí' ná nabik'íyáti'dooígíí nanijaah doo. Oo'íní hólóqo éi ákwe'é dadookah.

HAIT'ÁO HODINAAB AAWIIDÍNÓOT'ÍÍŁJÍ'?

Tádiin dóo náhást'édiin neilka'go aa'áháyá bee ni'íniłtsóozígíí baa hwiidínóot'ííł. T'óó hónígháníjí' aa'áháyá yínikeedgo éi naadiin yiskáqo baa hwiidínóot'ííł.

DÍÍ T'ÁA İYISİİ NANİŁ'A SILÍÍ' – T'ÁA K'ADAA'ÁHÁYÁ BEE SHÁ ŁÁ DOOLEEL?

Ts'idá baa hasti'go áhoot'éhígíí bik'ehgo aa'áháyá t'áa bee ni'díłtsosgo át'é. Aa'áháyá biniyé ni'íniłtsóoz dóo bik'íjí' índa t'óó hónígháníjí' aa'áháyánígíí biniyé nidíłtsos. Nihwii'aahii t'óó hónígháníjí' aa'áháyánígíí yee ná nihodoo'áał aahwiinit'íígóne' éi doodago doo aahwiinit'íí da nidi. Kwe'é “Hait'áo álchíní hódéét'i'go yaa'áháyáni jileeh” bikáa'ígóne' naaltsoos daaszohígíí t'áa ałtso chojool'íih.

áádóó díí:

- [Form 4A-509 NMRA](#) – T'óó hónígháníjí' bee haz'áanii bik'ehgo aa'áháyá bee há hoo'aah bee hidilnááhígíí
- [Form 4A-510 NMRA](#) - T'óó hónígháníjí' bee haz'áanii bik'ehgo aa'áháyá bee hak'i'diinihígíí

ÁLCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHÁYÁ YÉÉKEEDÍGÍÍ ŁA' SHEIYÍŁTSOZ – HAIT'ÉEGO NIHIWII'AAHII BEE BICH'Í' HADEESDZIH?

Nihwii'aahii bich'í' hadeesdzih dinínígíí doo bee haz'áa da. Aadahwiinit'íídi íinda bee haz'á ákondi naaltsoos naayíłtsóozígíí bich'í' énáhósíihgo éi naaltsoos nidiniłtsóozdóo bik'íjí' Response to the Petition t'áadoo tádiin yíłkaahá nidíłtsos. Kwe'é aa'adíłíł dóo yídíłtah [Rule 1-012 NMRA](#). Yootóójí Aláahdi Aadahwiinit'íídi álchíní hódéét'i'go baa'áháyá bee ni'áłtsosgo naaltsoos bee nát'áa énáhojoozíhígíí doo ła' hólóqo da. Aa'áháyá yéékeedgo binaaltsoos biyi'di saad dahnaazhjaa'ígíí bik'ehgo nát'áa'

saad nináadít'nił. Kééhót'íidi adeií aadahwiinít'íigi naaltsos bína'ídídíłkił.

Nát'áá' énáhósíhígíí doo ánilééhgóó tádiin yiskáago éi “Judgment by Default”, doo baa nánít'íigóó biniinaa nik'íji' nihoot'áa doo. Kwe'é aa'ádííłíłdóó yídíłtah [Rule 1-055 NMRA](#).

ÁŁCHÍNÍ HÓDÉÉT'I'GO BAA ÁHÁYÁ YÍKEEDÍGÍÍ DAATS'Í T'ÁÁ' HÁÁDEESTSOS?

Aa'áháyá jíikeedígíí haajíłtsóosgo éi “revoking” wolyé, aa'áháyá jíikeedyéé “revoke” ájiil'íih. Nihwii'aahii bich'í' nidíináál éi díí k'ad łahgo áhoot'é hazlíí'ígíí bee bił hodííłnih ákoh aa'áháyá yínikeedyéé nahgóó kóshlééh, revoke áshlééh éi k'ad áłchíní bá yá'át'éeh dooígíí baa hodííłnih. K'ad aa'áháyá yéékeedígíí nahgóó kódoolníł go éi díí naaltsos choidíł'íih:

- [Form 4A-512 NMRA](#)– Áłchíní hódéét'i'go baa'áháyá jíikeedyéé nahgóó kódoolníłgo bee nihodoot'áál aahwiinít'íigóne' jókeedgo. Aahwiidínóot'íih dóó aahwiinít'íih bee i'ílníhígíí t'áá biniyé naaltsos nináadít'nił. Díí kóne' bikáá'ígíí díníł'íih [Form 4-110 NMRA](#) and [Form 4-111 NMRA](#).

Díí naaltsos éi amá dóó azhé'é t'áá ał'ąa baa jíłtsos. Bééníłnih, t'áá ni éi doo naaltsos amá dóó azhe'é bíłák'eh díníł da. T'áá hái da naaltsos ná álák'eidooníł éi naah silá.